

VILNIAUS UNIVERSITETAS

IGNAS ŠATKAUSKAS

EDMUND HUSSERL'S PHENOMENOLOGY OF ATTENTION:
ORIGIN AND GENESIS

Summary of doctoral dissertation
Humanities, Philosophy (01H)

Vilnius, 2018

Doctoral dissertation was prepared at Vilnius University, Faculty of Philosophy in 2014 – 2016.

Scientific advisor – Assoc. Prof. Dr. Kristupas Sabolius (Vilnius University, Humanities, Philosophy – 01H).

The dissertation will be defended at public meeting of the Dissertation Defence Board

Chairman – Assoc. Prof. Dr. Mintautas Gutauskas (Vilnius University, Humanities, Philosophy – 01H).

Members:

Prof. Dr. Tomas Sodeika (Vilnius University, Humanities, Philosophy – 01H);

Prof. Dr. Algis Mickūnas (Ohio University, USA, Humanities, Philosophy – 01H);

Prof. Dr. Dalius Jonkus (Vytautas Magnus University, Humanities, Philosophy – 01H);

Assoc. Prof. Dr. Danutė Bacevičiūtė (Vilnius University, Humanities, Philosophy – 01H).

The public defence of the dissertation will be held at 11 am on October 5, 2018, Faculty of Philosophy, Vilnius University (auditorium 201).

Adress: Universiteto str. 9, LT-01513 Vilnius Lithuania.

The summary of the dissertation was mailed on September 4, 2018.

The dissertation is available at the library of Vilnius University and at VU web page:

<https://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>.

VILNIAUS UNIVERSITETAS

IGNAS ŠATKAUSKAS

EDMUNDO HUSSERLIO DĖMESIO FENOMENOLOGIJA:
KILMĖ IR GENEZĖ

Daktaro disertacijos santrauka
Humanitariniai mokslai, filosofija (01H)

Vilnius, 2018

Disertacija rengta 2014 – 2018 metais Vilniaus universitete, Filosofijos fakultete

Mokslinis vadovas – doc. dr. Kristupas Sabolius (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija – 01H).

Disertacija bus ginama viešame gynimo tarybos posėdyje:

Pirmininkas – doc. dr. Mintautas Gutauskas (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija – 01H).

Nariai:

prof. dr. Tomas Sodeika (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija – 01H);

prof. dr. Algis Mickūnas (Ohajo universitetas, JAV, humanitariniai mokslai, filosofija – 01H);

prof. dr. Dalius Jonkus (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija – 01H);

doc. dr. Danutė Bacevičiūtė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija – 01H).

Disertacija bus ginama viešame gynimo tarybos posėdyje 2018 m. spalio 5 d.

11 valandą Filosofijos fakultete 201 auditorijoje.

Adresas: Universiteto g. 9, LT-01513 Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2018 m. rugsėjo 4 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje ir VU interneto svetainėje adresu: <https://www.vu.lt/naujienos/ivykiu-kalendorius>.

EDMUND HUSSERL'S PHENOMENOLOGY OF ATTENTION: ORIGIN AND GENESIS

Summary of doctoral dissertation

The problem of the research

This dissertation is a systematic study of the phenomenological notion of attention, its origin and development in Edmund Husserl's philosophy. A discussion on the phenomenological notion of attention evolves mostly within the phenomenological bars of philosophy, yet its current importance is evident in wider contexts. The theory of the *attention economy*, formulated by the scholars of the information society (Simon¹; Loy²; Falkinger³; Huberman, Wu⁴; Celis Bueno⁵), reveals a general significance of the philosophical and phenomenological studies of attention. According to the director of Husserl's Archives in Freiburg Hans-Helmuth Gander⁶, in this context the phenomenological explanation of attention receives its greatest significance. As a result, the reception of Husserl's theory of attention also becomes exceptionally important. According to the primacy of the thematic of attention, this dissertation analyses three main works by Husserl: *Logical Investigations*, *Perception and Attention* and *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis*. The reason for such selection is that in these texts Husserl deals with the thematic of attention as the main subject of the research. *Logical Investigations* reveal the inaugural articulation of the problematic of the

---

¹ Simon, H. A., 1971. *Designing Organisations for an Information-Rich World*. Computers, Communication, and the Public Interest, p. 37-72. Baltimore, MD: The Johns Hopkins Press.

² Loy, D., 2008. *Consciousness Commodified: The Attention Deficit Society*. Tikkun, Vol. 23, 4, p. 51-54. Duke University Press.

³ Falkinger, J., 2008. *Limited Attention as the Scarce Resource in an Information-rich Economy*. The Economic Journal, Vol. 118, 532, p. 1596–1620. Malden: Blackwell Publishing.

⁴ Huberman, B. A., Wu, F., 2008. *The Economics of Attention: Maximizing Use Value in Information-Rich Environments*. Advances in Complex Systems, Vol. 11, 4, p. 487-496. New York: World Scientific.

⁵ Celis Bueno, C., 2017. *The Attention Economy: Labour, Time and Power in Cognitive Capitalism*. London, New York: Rowman & Littlefield International.

⁶ Gander, H. H., 2007. *On Attention: From a Phenomenological Analysis towards an Ethical Understanding of Social Attention*. Research in Phenomenology, Vol. 37, p. 287-302. Leiden: Brill. p. 288.

phenomenological approach to the studies of attention. *Perception and Attention* is an essential text which contains the concept of attention in its title and should be regarded as a canonical work on the phenomenology of attention. *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis* is a text that gives rise to the most prominent discussion in today's polemic. On the ground of these *Analyses* current phenomenology of attention (Arvidson⁷) has the means of refuting the critique of Aron Gurwitsch⁸. According to Gurwitsch, Husserl insufficiently distinguished the three dimensions in the field of attention (theme, thematic field and margin) and conceived attention, for the most part, egologically. However, the study of *Analyses* reveals that Husserl did not only distinguish the three dimensions of attention, but also developed the most subtle and profound descriptions of the non-egological attention in the problematic of passive synthesis.

The selection of these three texts is also motivated by the very nature of the subject, the nature that is accurately described by Bernhard Waldenfels⁹: focusing attention on something requires taking attention away from something else. Focusing on Husserl's notion of attention also demands a detailed study of only a selected few of his most important texts on the topic and taking the theoretical interest away from some other of his groundbreaking works. The rest of Husserl's writings only take part as a relevant context to the main theme of the research. The description of the phenomenological theory of attention in this dissertation coincides with Waldenfels' ideas when the fundamental and initial cognition of attention is related with its technological aspect.

The importance of the research on this topic is also reflected in the current discussion revolving around the reception of Husserl's theory of attention, which signifies the lack of general consensus in the current phenomenological studies on how the subject of attention is to be brought into phenomenological questioning. The polemic unfolds in several narrower discussions: on the question of the relation of attention and

---

⁷ Arvidson, P. S., 2006. *The Sphere Of Attention: Context and Margin*. Contributions to Phenomenology. Dordrecht: Springer.

⁸ Gurwitsch, A., 2010. *The Collected Works of Aron Gurwitsch 1901 – 1973, Volume III, The Field of Consciousness: Theme, Thematic Field, and Margin*. Dordrecht: Springer. p. 261, 263-264

⁹ Waldenfels, B., 2004. *Phänomenologie der Aufmerksamkeit*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag. p. 64.

phenomenological reduction; on the problematic of the relation of attention and abstraction; on the role of attention in the phenomenological model of reflection; yet the topic that is discussed at the greatest length is the question of the relation of attention and intentionality. There is a more or less unanimous agreement in the critical literature that during the middle period of his career, starting with *Analyses*, Husserl distinguished the topic of intentionality from the thematic of attention, however the question of the position of the early Husserl is the most contentious one. The discussion consists of two main groups: one argues that early Husserl had seen no distinction between the phenomena of attention and intentionality (Depraz¹⁰, Dwyer¹¹, Arvidson¹²); the second claims that Husserl did make the distinction between these phenomena and conceived them as relatively separate phenomenological themes of research (Bégout¹³, Wehrle¹⁴, Breyer¹⁵, Nechiaev¹⁶).

Review of methods and literature

The dissertation takes part in the aforementioned discussion and provides systematic argumentation in favour of the latter side of the polemic. The studies of Husserl's main texts on attention *Logical Investigations*, *Perception and Attention* and

---

¹⁰ Depraz, N., 2004. *Where is the Phenomenology of Attention That Husserl Intended to Perform? A Pragmatic-Oriented Description of Attention*. *Continental Philosophy Review*, Vol. 37, p. 5-20. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

¹¹ Dwyer, D. J., 2007. *Husserl's appropriation of psychological concepts of apperception and attention*. In *Husserl Studies*, Vol. 23, p. 83-118. Dordrecht: Springer.

¹² Arvidson, P. S., 2013. *Restructuring Attentionality and Intentionality*. *Human Studies*, Vol. 36, p. 199-216. Dordrecht: Springer.

¹³ Bégout, B., 2007. *Husserl and the Phenomenology of Attention*. In *Rediscovering Phenomenology. Phenomenological Essays on Mathematical Beings, Physical Reality, Perception and Consciousness*, ed. Boi, L; Kerzberg, P; Patras, F., p. 13-32. Dordrecht: Springer.

¹⁴ Wehrle, M., 2010. *Die Normativität der Erfahrung – Überlegungen zur Beziehung von Normalität und Aufmerksamkeit bei E. Husserl*. *Husserl Studies*, Vol. 26, p. 167-187. Springer Science+Business Media.

¹⁵ Breyer, T., 2011. *Attentionalität und Intentionalität. Grundzüge einer phänomenologisch-kognitionswissenschaftlichen Theorie der Aufmerksamkeit*. München: Wilhelm Fink Verlag.

¹⁶ Нечаев, А., 2012. *Место феномена внимания в Логических Исследованиях Гуссерля: абстракция и интенция*. *ТОПОС*, No. 2, p. 77-87. Vilnius: EHU.

Analyses Concerning Active and Passive Synthesis reveal in what context Husserl's attempted to distinguish the phenomena of attention and intentionality and how these divisions have been achieved. A problematic / polemic method was applied in the selection of these texts. A certain text and its relevant parts are selected only if they deal directly with the phenomenological description of attention and its problematic and only if they contain Husserl's most contentious statements on the topic which come into a sharp contrast with current reception of his theories of attention. The other fundamental method of analysis is brought about by the general spectrum of the reception of Husserl's phenomenology which subsides between the two extremes: the "dogmatic" which systemizes and reformulates Husserl's philosophical heritage in husserlian terms and the hermeneutic which, according to Kristupas Sabolius¹⁷, turns the very explication of the meaning of the phenomenon into a philosophical problem. At the level of meta-analysis, this dissertation aims to retain the balance between these extremes: only those texts which allow the most precise reconstruction of Husserl's position on attention (its origin and development) are selected (parallel to this, his general notion of attention is interpreted as implicating the necessity of such selection at least for the purposes of a "dogmatic" systemization). In addition, such texts that allow new hermeneutic readings and provides new directions for further investigations are also selected due to the part they play in the broadest explanation of the meaning and importance of the phenomenological theory of attention. Along those lines, the results of the analyses of these texts are summarized and interpreted, on the basis of which, certain new paths in the phenomenological studies of attention are revealed.

The novelty of this dissertation lies in the fact that it is the first work on the philosophical theory of attention in Lithuania. The international significance of this dissertation consists of the detailed investigation of fundamental, yet sparsely studied, Husserl's text on attention: *Perception and Attention*. The guidelines, provided by Husserl in this text, are picked up and developed into new themes of phenomenological investigation such as the topic of the freedom of the thematic regard and the problematic

---

¹⁷ Sabolius, K., 2012. *Inirtingas miegas. Vaizduotė ir fenomenologija*. Vilnius: VU leidykla. p. 10.

of distraction and the negativity of attention. Analyses of *Perception and Attention* allow to demonstrate the distinctions between intentionality and attention in early Husserl and their relevant phenomenological context. Furthermore, the dissertation provides an original explication of the intertwining of the phenomenological thematic of occasional expressions and the early phenomenology of attention in the *Logical investigations*; a valuable discussion on the relation of abstraction and attention which brings the question of the possibility of abstract concept of attention; a critical analyses of the static notion of attention as a modification of intentionality and it's context; the formulations of the universal contents of attention which provide the possibility of the phenomenological definition of attention and pave way for an original notion of pure theoretical interest as theoretically auto-reflective mode of attention; dissertation develops an new phenomenological study of covert attention which reveals an important topic of the thematic freedom of attention and it's independence from the perceptual field of the sensual experience; an explanation of a fundamental problem of the phenomenological theory of attention is given in the studies of *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis*: the problem of the phenomenological approach to the domain of the context (thematic field); a husserlian way of solving this problem, grounded on the notion of the original time-consciousness, is emphasised; dissertation provides a new study of the relation of the phenomena of evidence and attention. In addition, the very project of demarcating the phenomenon of attention from the phenomenological descriptions of intentionality serves as a way to further define intentionality which is one of the broadest and most fundamental of the phenomenological concepts.

The structure of this dissertation is composed of introduction, four main parts and conclusions. The first two chapters are dedicated to the origin and context of the phenomenological thematic of attention in the *Logical Investigations*. The first chapter deals with the question of the development of the problem of attention in the inaugural articulations of Husserl's theory of ideal meanings. The second chapter analyses the problem of phenomenological approach to the phenomenon of attention, a preliminary description of attention is sought, one which would reflect the early stage of Husserl's notion of attention.

The third chapter is a study of *Perception and Attention* that begins with the initial analyses of the phenomenon of perception which is necessary for the theory of attention; theoretical interest is interpreted as a ground of the notion of the ideal meaning of the concept of attention; the evolution of Husserl's theory of attention is revealed and a definition of attention, reflecting this evolution, is given; it is shown how Husserl begins to formulate the theory of attention applying the conceptual tools of the notion of the original time-consciousness – the concepts of anticipation and fulfilment.

The fourth chapter investigates *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis*, formulates the problem of the phenomenological approach to the dimension of context; the development of the theory of attention in relation to the notion of anticipation is demonstrated, further distinctions between attention and intentionality are emphasised; lastly, the chapter deals with the relation of the phenomenological descriptions of evidence and attention and analyses the temporal structures of distraction as the negative element of attention.

Conclusions of the research

(1) The analyses of Husserl's *Logical Investigations*, particularly the formulation of the notion of ideal meaning, reveal an unexpressed implication to distinguish attention and intentionality (even though Husserl does not arrive at such point in his *Logical Investigations*): the theory of intentionality is insufficient when an explanation of the meaning of the abstract concept of attention is required, because such concept of attention is necessary to explain the distinction between generalizing and individualizing intentions, emphasised by Husserl; since this distinction is a key to the very notion of abstraction, it is of the utmost importance to the theories of ideal meaning and intentionality. It means that the theory of attention must be formulated at least partially separately from the topic of intentionality in order to use these investigations in explaining the very capability of abstract thought and ideal intended meaning of expressions and meaningful language. In addition, the study of the *Logical Investigations* brings about the problematic of occasional expressions and it's importance to the theory

of ideal meaning alongside with its intertwining with the phenomenological thematic of attention.

(2) In the analyses of *Perception and Attention* the question of the universal content of attention is discovered and explicated as the fundamental initial task of the phenomenology of attention. An original articulation of this question is achieved as the notion of the *pure theoretical interest*. This notion is applied to solve the problem of the definition of the abstract concept of attention which gives way to such formulation: *universal content of attention, defined by the concept of pure theoretical interest, is a multilayered unity of syntheses of anticipation and fulfilment*. It is again demonstrated how the phenomenological description of attention differs and coincides with the topic of intentionality as the notion of the giving of meaning, because the thematic regard of attention is described as containing both the intentional (such as ideal meanings of expressions) and real (such as the positional, *grasping-character* of perception) components of cognition. The latter take part in the intentional acts of cognition as a certain epistemic surplus that overflows the intended ideal unity of perceived object and gives incentives to the creation of new, unintended epistemic anticipations. The interpretation of *Perception and Attention* explains the essential relation of the phenomenological structure of attention and the structure of the syntheses of anticipation and fulfilment, developed in the genetic phenomenology. The unique significance of the structure of anticipation to the theory of attention is expressed, in accordance to which the static notion of attention gives way to a dynamic theory involving the genetic and temporal level of experiencing. The possibilities, provided by such investigations, are further developed and a phenomenon of *covert attention* is analysed. Such analysis reveals a special thematic freedom of attention from the perceptual field of sensual experience. That allows to furnish the distinction between attention and intentionality with yet another original argument: lacking this distinction, in the case of covert attention, we would not be able to differentiate between the intentionality of the overt sensual field of experience and the peculiar character of cognizing which is presented by the covert thematic regard. The thematic freedom of attention as an ability to creatively, independently and imaginatively choose possible paths of attending is related to the philosophical research of imagination which currently is on the rise in Lithuania and abroad.

(3) The dissertation develops a genetic phenomenology of the temporal acts of attention alongside with the investigations of the *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis*. The problem of the thematization of the field of context is explicated and a husserlian solution, using the genetic analyses of passive syntheses, is interpreted. Dissertation emphasizes that the thematic regard of attention follows the possible scenarios of perceiving in the near future which are at the present moment presentified as the passive anticipations. These possible scenarios are selected as the most adequate to the representation of the current theme of perception from the broad horizons of all possible cognitions and this selection is aided by the epistemic surplus which occurs in the *real* content of experience. On the basis of such interpretation of Husserl's *Analyses* it is demonstrated further that the consciousness not only anticipates future scenarios of cognition and actualizes the most adequate of these, but also anticipates itself as being attentive and distracted, reflective and forgetful which relates the phenomenological description of attending with the characterization of the phenomenon of memorizing.

The dissertation gives a phenomenological study of the absence of attention or the temporal structure of distraction which reveals the negative spectrum of attention and shows the guidelines to uncover the genetic relations between the negativity of attention and the hermeneutical problematic of the negativity of language, particularly, the thematic of the negativity of occasional expressions.

The meaning of the chronology of Husserl's main works on attention from *Logical Investigations* through *Perception and Attention to Analyses* is interpreted as revealing the tendency of Husserl's thought, formulated by Dalius Jonkus¹⁸: the possibilities of its genetic development are implicated in the early phases of the phenomenological theory of attention, yet this can only be noticed from a mature perspective of genetic phenomenology, of the theories of passive temporal synthesis.

The late stage of Husserl's theory of attention is essentially related to the problematic of the horizon. It is to be understood as the thoroughly enriched theory of the systems of passive syntheses which are generalized by the broadest concept of *the Life-World*.

---

¹⁸ Jonkus, D., 2008. *Intencionalumo struktūra ir genezė Husserlio fenomenologijoje*. Problemos, Vol. 73, p. 60-71. Vilnius: VU leidykla. p. 60.

ABOUT THE AUTHOR

Education

2014 – 2018 Doctoral studies of Philosophy at Vilnius University.

2014 MA in Philosophy at Vilnius University.

2011 BA in Philosophy at Vilnius University.

2007 Vilnius "Senvagė" secondary school.

Teaching

2015 – 2016, 2016 – 2017 Seminars of "Aesthetics".

Traineeship

Erasmus+ Traineeship program in Freiburg, Husserl Archives 2016 10 - 2017 02;
supervisor: prof. dr. Hans-Helmuth Gander.

Research interests

Philosophy of attention, Phenomenology, Philosophy of Plato and Socrates.

Personal information

E-mail: ignas.satkauskas@fsf.stud.vu.lt

PUBLICATIONS ON THE TOPIC OF DISSERTATION

1. „Fenomenologinės prieigos prie konteksto problema Husserlio *Pasyvių ir aktyvių sintezių analizė*“ Problemos, Vol. 90, 2016, p. 82-102. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla;
2. „Dėmesys ir abstrakcija. Husserlio atsakas empiristinei abstrakcijos teorijai *Loginiuose tyrinėjimuose*“ Problemos, Vol. 94, 2018. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

PAPERS PRESENTED ON THE TOPIC OF DISSERTATION

1. 2016 07 28 "The Problem of the Phenomenological Approach to Context in Husserl's *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis*", conference "*Intention and Attention. A Joint Venture between Phenomenology and History of Philosophy*", at Julius-Maximilians University in Würzburg, Germany;
2. 2017 06 29 "Experience of Music and the Phenomenology of Attention", conference "*Phenomenology and Aesthetics The 3rd Conference on Traditions and Perspectives of the Phenomenological Movement in Central and Eastern Europe*", at Latvijas University in Riga, Latvia.

EDMUNDO HUSSERLIO DĖMESIO FENOMENOLOGIJA: KILMĖ IR GENEZĖ

Daktaro disertacijos santrauka

Temos aktualumas

Ši disertacija yra skirta sistemiškam fenomenologinės dėmesio sampratos kilmės ir raidos tyrinėjimui Edmundo Husserlio filosofijoje. Diskusija dėl fenomenologinės dėmesio sampratos šiandien plėtojasi fenomenologijos baruose, tačiau jos aktualumas regėti ir platesniame kontekste. Bendrą filosofinių ir fenomenologinių dėmesio tyrinėjimų aktualumą byloja informacijos visuomenės teoretikų formuluojama *dėmesio ekonomikos* teorija (Simon¹⁹; Loy²⁰; Falkinger²¹; Huberman, Wu²²; Celis Bueno²³), kuri, plėtojantis socialinių tinklų ir kitų medijų įtakai, darosi vis aktualesnė. Anot Freiburgo Husserlio archyvų direktoriaus Hanso Helmutho Ganderio²⁴, šiame kontekste dėmesio fenomenas ir jo fenomenologinis išaiškinimas įgyja didžiausią reikšmę. Aktualumą įgyja ir Husserlio dėmesio sampratos recepcija. Dėmesio tematikos pirmenybės pagrindu iš visų Husserlio darbų, šioje disertacijoje pasirinkti ir nagrinėjami trys veikalai *Loginiai tyrinėjimai*, *Suvokimas ir dėmesys* bei *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizės*. Pirminis argumentas, remiantis tokį pasirinkimą, yra tai, kad būtent šiuose darbuose Husserlis skiria daugiausia dėmesio fenomenologinei dėmesio problematikai. *Loginiuose tyrinėjimuose* artikuluojama pirminė fenomenologinė dėmesio tyrinėjimų prieigos problematika, tad šis

---

¹⁹ Simon, H. A., 1971. *Designing Organisations for an Information-Rich World*. Computers, Communication, and the Public Interest, p. 37-72. Baltimore, MD: The Johns Hopkins Press.

²⁰ Loy, D., 2008. *Consciousness Commodified: The Attention Deficit Society*. Tikkun, Vol. 23, 4, p. 51-54. Duke University Press.

²¹ Falkinger, J., 2008. *Limited Attention as the Scarce Resource in an Information-rich Economy*. The Economic Journal, Vol. 118, 532, p. 1596–1620. Malden: Blackwell Publishing.

²² Huberman, B. A., Wu, F., 2008. *The Economics of Attention: Maximizing Use Value in Information-Rich Environments*. Advances in Complex Systems, Vol. 11, 4, p. 487-496. New York: World Scientific.

²³ Celis Bueno, C., 2017. *The Attention Economy: Labour, Time and Power in Cognitive Capitalism*. London, New York: Rowman & Littlefield International.

²⁴ Gander, H. H., 2007. *On Attention: From a Phenomenological Analysis towards an Ethical Understanding of Social Attention*. Research in Phenomenology, Vol. 37, p. 287-302. Leiden: Brill. p. 288.

darbas neišvengiamai turi būti nagrinėjamas. *Suvokimas ir dėmesys* Husserlio raštų kontekste išsiskiria labiausiai, nes tai vienintelis veikalas, kurio pavadinime figūruoja dėmesio sąvoka ir kurio pagrindinė tematika yra dėmesys, tad jis ne tik neišvengiamas, bet apskritai turėtų būti laikomas programiniu bet kokios dėmesio fenomenologijos darbu. *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizės* šiandienos polemikoje pasirodo kaip aktualiausias Husserlio tekstas, nes šių *Analizių* pagrindu nūdienė dėmesio fenomenologija (Arvidson²⁵) gali atsakyti Arono Gurwitschiaus²⁶ kritikai. Gurwitschiaus manymu, Husserlis nepakankamai skyrė trinarę dėmesio struktūrą (tema, teminis laukas, riba) ir dėmesį suvokė iš esmės egologiškai. Tačiau Husserlio *Analizių* nagrinėjimas greitai atskleidžia, kad yra priešingai. Husserlis ne tik skyrė trinarę dėmesio struktūrą, bet išplėtojo subtiliausią neegologinio dėmesingumo – pasyvių sintezių tematiką. Šioje disertacijoje laikomasi Husserlio pusėje: Gurwitschiaus kritikos kryptis įmanoma tik nekreipiant dėmesio į *Analizes* arba atsisakant dėmesio tematiką sieti su originalios laiko sąmonės problematika. Analogiškos pozicijos šiuo klausimu laikosi Svenas P. Arvidsonas²⁷. Kituose Husserlio darbuose, pavyzdžiui, *Idėjose*, *Karteziškosiose meditacijose*, *Formalioje ir transcendentalioje logikoje*, *Europos mokslų krizėje* dėmesio klausimas pasirodo kaip šalutinė, antraeilės reikšmės tematika. Nors *Idėjose* Husserliui iškyla dėmesio klausimas, tačiau čia dėmesio samprata yra prabėgomis suliejama su intencionalumo problematika ir tik užsimenama, kad tikroji dėmesio fenomenologija dar turės būti atskirai suformuluota²⁸; tad *Idėjose* lokalizuoti autentišką huserlišką dėmesio sampratą yra keblu, nes pats Husserlis nukreipia šios sampratos ieškoti kitur. Tačiau kur? Disertacijoje laikomasi nuostatos, kad tai nuoroda į *Suvokimą ir dėmesį* bei dar tik būsimas *Analizes*. *Karteziškosiose meditacijose* dėmesio sąvoka vartojama iliustruojant kitas pagrindines fenomenologijos temas, pavyzdžiui, fenomenologinę redukciją, vis dėlto, dėmesys čia netampa svaresne fenomenologinio tyrimo ašimi. *Formalioje ir*

---

²⁵ Arvidson, P. S., 2006. *The Sphere Of Attention: Context and Margin*. Contributions to Phenomenology. Dordrecht: Springer.

²⁶ Gurwitsch, A., 2010. *The Collected Works of Aron Gurwitsch 1901 – 1973, Volume III, The Field of Consciousness: Theme, Thematic Field, and Margin*. Dordrecht: Springer. p. 261, 263-264

²⁷ ibid. p. 86.

²⁸ Husserl, E., 1976. *Ideen zu einer Reinen Phänomenologie und Phänomenologischen Philosophie, Erstes Buch*. Den Haag: Martinus Nijhoff. p. 215.

transcendentalioje logikoje, euristiniais sumetimais, dėmesys figūruoja kaip reikšmės teikimo kalboje analogija, arba reikšmės teikimas kalboje suvokiamas kaip dėmesio telkimo stebėjime analogija. Disertacijoje gana gausiai remiamasi šiuo tekstu, vis dėlto, laikantis požiūrio, jog jis nėra neapeinamas; Husserlio dėmesio fenomenologijos atskleidimas visiškai ignoruojant šį tekstą nebūtų ženkliai paviršutiniškesnis, lyginant, pavyzdžiui, su tokiu tyrimu, kuriame stigtų *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizių* nagrinėjimo. *Europos mokslų krizėje* plėtojasi vėlyvoji Husserlio fenomenologija, susitelkusi į horizonto sąmonės problematiką. *Krizėje* atsiskleidžia vėlyvoji Husserlio dėmesio sampratos raidos fazė, kurioje dėmesio klausimas ištirpsta horizontų problematikoje. Disertacijoje *Krizės* nagrinėjimas dėmesio fenomenologijos problematikos požiūriu yra atidedamas iš esmės todėl, kad ši tematika yra adekvačiai pateikta *Analizėse*, o ir dėl to, jog ji puikiai išskleista ir interpretuota Sauliaus Geniušo monografijoje²⁹, skirtoje Husserlio horizonto sampratai.

Šių trijų Husserlio darbų pasirinkimo selektyvumas, šalia visos kitos motyvacijos, turi ir paprasčiausią paties dėmesio prigimties padiktuotą sprendimą, prigimties, kurią tiksliai yra išreiškęs Bernhardas Waldenfelsas³⁰: į kažką telkiant dėmesį, kažkas kitas turi būti paliktas nuošalyje. Fokusuojantis į Husserlio dėmesio sampratą, išdėstytą jo raštų palikime, į šio tyrimo fokusą gali patekti daugiausia keli pagrindiniai nagrinėjami veikalai, o likęs platus Husserlio tekstų masyvas turi likti užnugaryje ir būti reikšmingu kontekstu pagrindinei teminei analizei. Disertacijos pozicija itin suartėja su Waldenfelso dėmesio fenomenologija, kuomet pirminis dėmesio pažinimas siejamas su technologine dėmesio apibrėžtimi.

Konkrečiau, šios disertacijos tematikos tyrinėjimų reikmę laiduoja nūdienė diskusija fenomenologijoje dėl to, kaip Husserlis suprato dėmesį, o tai, plačiau pažiūrėjus, reiškia, kad diskutuojama, kaip apskritai fenomenologiškai gali būti atverta dėmesio problematika. Kol kas nėra patenkinamai išspręstas pačios fenomenologinės prieigos prie dėmesio ir pirminio dėmesio apibrėžimo klausimas. Polemika skleidžiasi keliose plotmėse (dėmesio ir abstrakcijos santykio eksplikacijoje, dėmesio ir fenomenologinės redukcijos santykio išsklaidoje, dėmesio ir refleksijos modelio

---

²⁹ Geniusas, S., 2012. *The Origins of the Horizon in Husserl's Phenomenology*. Dordrecht: Springer.

³⁰ Waldenfels, B., 2004. *Phänomenologie der Aufmerksamkeit*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag. p. 64.

išaiškinimo problematikoje), tačiau kaitriausias diskusijų židinys: dėmesio ir intencionalumo santykio klausimas. Krintinėje literatūroje daugmaž sutariama, kad nuo viduriniojo filosofinės karjeros etapo, nuo *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizių*, Husserlis skyrė dėmesio ir intencionalumo fenomenus, tačiau ankstyvoji Husserlio dėmesio samprata kelia daugiausia klausimų. Išskirtinos dvi pagrindinės polemikos pusės: pirmoji, neigianti ankstyvąjį Husserlį formulavus dėmesio sampratą kaip atskirą tyrinėjimų temą, nepriklausomą nuo intencionalumo tematikos (Depraz³¹, Dwyer³², Arvidson³³); antroji, tvirtinanti, kad ankstyvasis Husserlis skyrė dėmesio ir intencionalumo fenomenus ir suvokė tai kaip (sąlyginai) atskiras fenomenologinių tyrinėjimų sritis (Bégout³⁴, Wehrle³⁵, Breyer³⁶, Nečiajev³⁷).

Metodų ir literatūros apžvalga

Disertacijoje išaiškėja, kad pastaroji ginčo pusė įtikinamiau interpretuoja Husserlio dėmesio sampratą; nagrinėjant *Loginius tyrinėjimus, Suvokimą ir dėmesį* bei *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizes* parodoma kaip ir kokiame kontekste Husserlis bandė skirti dėmesio ir intencionalumo fenomenus. Šie veikalai atrinkti vadovaujantis problemine / polemine metodika, pagal kurią atranką praeina tik tie tekstai ir tos jų dalys,

---

³¹ Depraz, N., 2004. *Where is the Phenomenology of Attention That Husserl Intended to Perform? A Pragmatic-Oriented Description of Attention*. Continental Philosophy Review, Vol. 37, p. 5-20. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

³² Dwyer, D. J., 2007. *Husserl's appropriation of psychological concepts of apperception and attention*. In Husserl Studies, Vol. 23, p. 83-118. Dordrecht: Springer.

³³ Arvidson, P. S., 2013. *Restructuring Attentionality and Intentionality*. Human Studies, Vol. 36, p. 199-216. Dordrecht: Springer.

³⁴ Bégout, B., 2007. *Husserl and the Phenomenology of Attention*. In *Rediscovering Phenomenology. Phenomenological Essays on Mathematical Beings, Physical Reality, Perception and Consciousness*, ed. Boi, L.; Kerzberg, P.; Patras, F., p. 13-32. Dordrecht: Springer.

³⁵ Wehrle, M., 2010. *Die Normativität der Erfahrung – Überlegungen zur Beziehung von Normalität und Aufmerksamkeit bei E. Husserl*. Husserl Studies, Vol. 26, p. 167-187. Springer Science+Business Media.

³⁶ Breyer, T., 2011. *Attentionalität und Intentionalität. Grundzüge einer phänomenologisch-kognitionswissenschaftlichen Theorie der Aufmerksamkeit*. München: Wilhelm Fink Verlag.

³⁷ Нечаев, А., 2012. *Место феномена внимания в Логических Исследованиях Гуссерля: абстракция и интенция*. ТОПОС, No. 2, p. 77-87. Vilnius: EHU.

kuriose dėmesio tema yra *tiesioginė* fenomenologinio tyrimo tema ir pagrindinė problema arba kuriose Husserlio dėmesio aprašymas aštriausiai kontrastuoja su jo recepcija ir interpretacija nūdienėje fenomenologinėje polemikoje. Kitas fundamentalus atrankos kriterijus yra nulemtas bendro fenomenologijos recepcijos spektro, išsitekusio tarp dviejų kraštutinumų: „dogmatiškojo“, kuriame huserliškais terminais performuluojamas ir sisteminamas Husserlio filosofinis palikimas, ir hermeneutinio, kuris, kaip teigia Kristupas Sabolius³⁸, filosofine problema paverčia patį fenomeno prasmės išaiškinimą. Disertacijoje, meta-analizės lygmenyje, siekiama išlaikyti pusiausvyrą tarp šių kraštutinumų: atsirenkami tie Husserlio tekstai, kurie tiek leidžia tiksliausiai rekonstruoti paties Husserlio poziciją dėmesio klausimu (jos kilmę ir raidą; lygiagrečiai tam, iš kitos pusės, bendra Husserlio dėmesio sampratos visuma yra interpretuojama kaip implikuojanti galimybę pademonstruoti tokio selektyvumo būtinybę bent jau „dogmatiškam“ sisteminančiam tyrimui), tiek ir tie, kurie hermeneutiškai suprantami kaip vaisingiausi, *naujas* fenomenologinio dėmesio pažinimo kryptis atveriantys nurodymai, kuriuose regima pati fenomenologinio dėmesio sąvokos išaiškinimo prasmės motyvacija. Lygiagrečiai tam apibendrinami atsirinktų Husserlio dėmesio tyrinėjimų rezultatai, siekiant išsamesnio fenomenologinės dėmesio teorijos vaizdo, ir šio apibendrinimo pagrindu originaliai plėtojami kai kurie dėmesio fenomenologijoje implikuoti dėmesio aprašymo kontūrai. Vadovaujantis hermeneutinio rato principu, laikomasi nuostatos, kad būtent šie Husserlio tekstai yra tos Husserlio fenomenologijos visumos *dalys*, kurios atveria kelią suvokti *bendrai* Husserlio dėmesio teorijos *visumai*; ir, priešingai, kad Husserlio dėmesio sampratos *visuma* pirmiausia nurodo į *paskiras* teorinio dėmesio suvokimo problemas, nagrinėtas būtent šiuose tekstuose. Taip pat disertacijoje Husserlio dėmesio samprata sisteminama mėginant išlaikyti pusiausvyrą tarp chronologinio ir probleminio pjūvių. Į fenomenologinių dėmesio tyrinėjimų avangardą išsiveržia tie patys minėti trys Husserlio darbai bei *jų eiliškumo prasmės interpretacija*, eiliškumo, kuris iš esmės juda lygiagrečiai tiek chronologiniu, tiek konceptualiniu požiūriu. Klausiama, ką, bendru požiūriu, apie dėmesį atskleidžia šie Husserlio darbai ir pats jų eiliškumas? Kokia yra Husserlio dėmesio teorijos kilmė ir genezė? Kokia yra šios raidos prasmė?

---

³⁸ Sabolius, K., 2012. *Įnirtingas miegas. Vaizduotė ir fenomenologija*. Vilnius: VU leidykla. p. 10.

Mokslinis disertacijos naujumas

Tai yra pirmasis dėmesio filosofinei analizei skirtas darbas Lietuvoje. Tarptautiniu mastu reikšminga ir disertacijoje plačiai išskleista kol kas menkai tyrinėto, tačiau esminio Husserlio veikalo dėmesio tema *Suvokimas ir dėmesys*, analizė. Plėtojamos šio veikalo nubrėžtos fenomenologinių analizių kryptys. Ši analizė leidžia pagrįstai pademonstruoti kaip ir kokiame kontekste ankstyvasis Husserlis skyrė dėmesio ir intencionalumo fenomenus. Disertacijos mokslinis indėlis apima: okazionalių išraiškų sampratos ir ankstyvosios dėmesio fenomenologijos sankirtos eksplikaciją *Loginiuose tyrinėjimuose*, kritinę statiškos dėmesio kaip intencionalumo modifikacijos sampratos ir jos konteksto analizę, šios sampratos trūkumų išryškinimą ir šios sampratos evoliucijos būdų (implikuotų pačioje dėmesio problematikoje) atskleidimą; universalių dėmesio turinių tyrinėjimus analizuojant *Suvokimą ir dėmesį*, kurie leidžia pateikti fenomenologinį dėmesio apibrėžimą ir orientuoja dėmesio fenomenologiją universalių dėmesio turinių tyrinėjimų kryptimi, leidžia suformuluoti originalią grynojo teorinio intereso kaip teoriškai auto-reflektyvaus dėmesio sampratą; disertacijoje išplėtojama originali „užslėpto dėmesio“ fenomeno analizė, kurioje atveriamas reikšminga *teminės dėmesio laisvės* problematika, ryškinamos šios laisvės ribos ir šios problematikos persipynimas su Lietuvoje pagreitį įgyjančiais vaizduotės tyrinėjimais; remiantis šiomis formuluotėmis artikuliuojamas originalus argumentas, papildomai grindžiantis poziciją, kad esama esminio skirtumo tarp dėmesio ir intencionalumo fenomenų; *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizėse* atrandama reikšminga fenomenologinės prieigos prie konteksto problema, išryškinimas kol kas neprilygstamas netiesioginis (pasyvusis) huserliško sprendimo būdas, pagrįstas originalios laiko sąmonės samprata; plėtojama Husserlio pasyviųjų lūkesčio sintezių tematika, demonstruojant, jog sąmonė genetiškai ne tik anticipuoja būsimą patyrimo vektorius ir jų išpildymo būdus, bet ir kartu numato save kaip būsimai (ne)dėmesingą ir būsimai reflektivią; pateikiama originali fenomenologinė dėmesio ir akivaizdumo fenomenų sankirtos interpretacija bei formuluojama dėmesio fenomenologijoje nauja dėmesio *pertrūkio* analizių tematika. Iš kitos pusės, bendrai fenomenologinei intencionalumo sampratos plėtotei taip pat vertingas intencionalumo sąvokos demarkacijos nuo dėmesio tematikos, pačios dėmesio tematikos išgryninimo, projektas.

Darbo struktūra

Disertaciją sudaro įvadas, keturi skyriai ir išvados. Pirmieji du skyriai yra skirti fenomenologinės dėmesio tematikos kilmei ir šios kilmės kontekstui nustatyti; pirmajame skyriuje, nagrinėjant *Loginius tyrinėjimus*, atveriami dėmesio klausimo kilmė sąsajoje su pirminėmis idealių reikšmių teorijos artikuliacijomis; antrajame skyriuje svarstoma fenomenologinės prieigos prie dėmesio problema, ieškoma preliminarus dėmesio apibrėžimo, atskleidžiančio *Loginių tyrinėjimų* etapo huserlišką dėmesio sampratą. Trečiajame skyriuje nagrinėjamas *Suvokimas ir dėmesys*, pateikiama dėmesio teorijai būtina preliminari suvokimo fenomeno analizė, interpretuojama teorinio intereso kaip idealios dėmesio reikšmės pagrindo samprata, parodoma Husserlio dėmesio teorijos evoliucija, kaip Husserlis atskiria intencionalumo ir dėmesio fenomenus, kaip dėmesio samprata imama formuluoti vartojant originalios laiko sąmonės fenomenologijos filosofemas – lūkesčio ir išpildymo sąvokas. Pateikiamas šią evoliuciją atspindintis fenomenologinis dėmesio apibrėžimas. Ketvirtajame skyriuje nagrinėjamos *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizės*, formuluojama fenomenologinės prieigos prie konteksto problema, demonstruojama, kaip plėtojasi fenomenologinė dėmesio samprata sąryšyje su lūkesčio tematika, atskleidžiamos čia plėtojamoms tolesnės dėmesio ir intencionalumo skirtys, analizuojama dėmesio ir akivaizdumo fenomenų sankloda bei dėmesio pertrūkio laikinės apibrėžtys.

Išvados

(1) Nagrinėdami Husserlio *Loginius tyrinėjimus* ir juose formuluojamą idealios reikšmės sampratą, atrandame joje glūdinčią, tačiau neišryškintą implikaciją skirti dėmesį nuo intencionalumo (nors pats Husserlis *Loginiuose tyrinėjimuose* to dar nedarė): juk intencionalumo teorijos nepakanka norint išaiškinti pačią abstrakčios dėmesio sąvokos reikšmę, nes ši sąvoka yra reikalinga aiškinant abstrakcijai ir todėl pačiai idealios reikšmės ir intencionalumo teorijai esminį skirtumą tarp *individualizuojančios ir generalizuojančios intencijos*. Greta to, nagrinėjant *Loginius tyrinėjimus*, buvo išskleista

okazionalių išraiškų teorijos reikšmė bendrai idealaus turinio sampratai bei šios okazionalių išraiškų teorijos probleminė sankirta su fenomenologine dėmesio tematika.

(2) *Suvokimo ir dėmesio* analizėje buvo aptiktas ir išskleistas universalus dėmesio turinio kaip pirminio dėmesio fenomenologijos uždavinio klausimas ir pasiekta originali šio klausimo gryniausios formos artikuliacija kaip *grynojo teorinio intereso* samprata. Grynojo teorinio intereso samprata naujoviškai pritaikoma spręsti abstrakčios dėmesio sąvokos reikšmės problemai, to pasekoje gaunamas dėmesio apibrėžimas: *teorinio intereso sąvokos apibrėžiamas universalus dėmesio turinys yra daugialypė lūkesčių ir jų išpildymo sintezių vienovė*. Disertacijoje buvo pademonstruota, kaip fenomenologinė dėmesio samprata skiriasi nuo intencionalumo kaip reikšmės teikimo tematikos; dėmesio teminė kreiptis aiškinama, kaip apimanti tiek intencionalius, tiek realius (pavyzdžiui, pagavos charakterio) suvokimo turinius, kurie dalyvauja intencionalaus suvokimo sintezėse, pastarieji užsikloja ant intenduoto objekto vaizdinio kaip episteminis perteklius ir teikia nuorodas suvokime kurtis naujiems, neintenduotiems episteminiam lūkesčiams. Disertacijoje plėtojama interpretacija išaiškina, kaip fenomenologinė dėmesio tematika esmingai siejasi su genetinės fenomenologijos lūkesčio ir išpildymo sintezės struktūra; akcentuojama lūkesčio reikšmė dėmesio eksplikacijoje, tad parodoma, kaip dėmesio samprata iš statiškos virsta dinamiška. Pasinaudojama Husserlio filosofemų ir skirčių atvertomis galimybėmis ir analizuojamas užslėpto dėmesio fenomenas, ko pasekoje išryškinama sąlyginė *teminė dėmesio laisvė nuo juslinio suvokimo lauko kreipties*, kas leidžia papildyti dėmesio ir intencionalumo skirtį dar vienu originaliu argumentu, kad nesant šios skirties, užslėpto dėmesio atveju, negalėtume atskirti juslinio lauko intencionalaus patyrimo nuo teminės dėmesio kreipties prezentuojamo specifinio suvokimo charakterio. Teminė dėmesio laisvė originaliai susiejama su šiuo metu didelį pagreitį tiek Lietuvoje, tiek svetur įgyjančiais filosofiniais vaizduotės tyrinėjimais.

(3) Disertacijoje išplėta genetinė laikinių dėmesio aktų fenomenologija, remiantis *Aktyvių ir pasyvių sintezių analizių* interpretacija, žvelgiant dėmesio problematikos požiūriu. Dar fundamentaliau įtvirtinta dėmesio ir intencionalumo skirtis, demonstruojant konteksto srities intencionalumo ir jos fenomenologinio temizavimo specifiką; išryškinta fenomenologinė dėmesio konteksto srities temizavimo problema ir interpretuojamas huserliškas šios problemos sprendimo būdas, genetiškai tyrinėjant

pasyvių sintezių plotmę. Disertacijoje išryškinta tai, kad dėmesio teminė kreiptis seka pasyviuose lūkesčiuose prezentifikuotais būsimo suvokimo scenarijais, kuriuos iš visų įmanomų pasyviai suvokiamų patyrimo galimybių horizonto (kaip tinkamiausius dalyko pažinimui) padeda atrinkti *realiame* dalyko suvokime dabartyje išstinkantis episteminiis perteklius, *viršijantis* intenduoto dalyko *intencionalaus vaizdinio* vienovę. Remiantis šia Husserlio *Analizių* interpretacija einama toliau ir demonstruojama, kaip episteminiuose lūkesčiuose sąmonė ne tik numato stebimo dalyko būsimo suvokimo scenarijus ir aktualizuoja palankiausias jų tarpe, bet ir numato save pačią kaip būsimai dėmesingą ir išsiblaškusią, būsimai reflektivią ir užsimiršusią, kas suartina *įsidėmėjimo* fenomenologinę deskripciją su *įsiminimo* fenomeno aprašu.

Disertacijoje suformuluojama savita *dėmesio pertrūkio* fenomenologinė problematika, kurioje atveriamas dėmesio negatyvumo spektras ir parodomos gairės atsekti genetiniams šio negatyvumo saitams su hermeneutine kalbos (parodomųjų įvardžių) negatyvumo tematika.

Loginių tyrinėjimų, Suvokimo ir dėmesio bei Aktyvių ir pasyvių sintezių analizių eiliškumo prasmė probleminiu dėmesio sampratos raidos požiūriu interpretuojama kaip atskleidžianti Daliaus Jonkaus³⁹ teigiamą Husserlio minties tendenciją: ankstyvojoje dėmesio teorijos fazėje implikuotos genetinio jos pratęsimo galimybės, tačiau tai regima tik iš brandžios pasyvių sintezių ir tokio lygmens dėmesio fenomenologijos perspektyvos.

Vėlyvoji Husserlio dėmesio teorijos raida interpretuojama kaip esmingai sietina su horizontų problematika. Tai reikia suvokti kaip išplėtotą pasyvių sintezių sistemų, jų tinklų ir jų bendriausių, tolimiausių aprėpčių teoriją. Visuotiniausias šias sistemas vienijantis vaizdinys – *Lebenswelt* – *Gyvenamasis pasaulis* – galėtų būti tolesnių fenomenologinių dėmesio studijų kryptis, kuri koncentruotųsi daugiau į teminį *Lebenswelt* artikuliacijų spektrą, nei į plačius, ribinius horizonto-intencionalumo akiračius. Taip pat numatomi ir platesni genetiniai negatyviosios dėmesio pusės – *pertrūkio* – tyrinėjimai, suartinantys genetinę fenomenologijos tematiką su responsyviosios fenomenologijos svetimybės ir išistikties problematika, taip pat ir

---

³⁹ Jonkus, D., 2008. *Intencionalumo struktūra ir genezė Husserlio fenomenologijoje*. Problemos, Vol. 73, p. 60-71. Vilnius: VU leidykla. p. 60.

dėmesio negatyvumo sąsajos su kalbos negatyvumo problematika tyrinėjimai, ypač demonstratyviųjų nuorodų negatyvumo išsklaidoje.

APIE AUTORIŲ

Išsilavinimas

Žirmūnų gimnazija 1995 - 2002 m.

Senvagės vidurinė mokykla 2002 - 2007 m.

Vilniaus universitetas, filosofijos bakalauro laipsnis 2007 - 2011 m.

Vilniaus universitetas, filosofijos magistro laipsnis 2012 - 2014 m.

Dėstymas

2014 – 2015, 2016 – 2017 „Estetikos“ kurso seminarai.

Akademinės stažuotės

Akademinės stažuotės pagal Erasmus+ praktikos programą Freiburgo universitete, Husserlio archyvuose nuo 2017 01 06 iki 2017 02 01. Konsultuoja prof. Hans-Helmuth Gander.

Moksliniai interesai

Dėmesio filosofija, fenomenologija, Sokrato, Platono filosofija.

Asmeninė informacija

El. paštas: ignas.satkauskas@fsf.stud.vu.lt

STRAIPSNIAI DISERTACIJOS TEMA

3. „Fenomenologinės prieigos prie konteksto problema Husserlio *Pasyvių ir aktyvių sintezių analizėse*“ Problemos, Vol. 90, 2016, p. 82-102. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
4. „Dėmesys ir abstrakcija. Husserlio atsakas empiristinei abstrakcijos teorijai *Loginiuose tyrinėjimuose*“ Problemos, Vol. 94, 2018. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

PRANEŠIMAI DISERTACIJOS TEMA

3. 2016 07 28 „The Problem of the Phenomenological Approach to Context in Husserl's *Analyses Concerning Active and Passive Synthesis*“, konferencijoje „*Intention and Attention. A Joint Venture between Phenomenology and History of Philosophy*“, Julius-Maximilians universitete Würzburge, Vokietijoje.
4. 2017 06 29 „Experience of Music and the Phenomenology of Attention“, konferencijoje „*Phenomenology and Aesthetics The 3rd Conference on Traditions and Perspectives of the Phenomenological Movement in Central and Eastern Europe*“, Latvijas universitete, Rygoje.